

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Глас Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Доноси шилу се уредиштво. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме мање.

Позив на претплату

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“.

Крајем ове године биће минута претплата свјема нашијем претплатницима.

С тога позивамо учтиво све пријатеље нашега листа, који су ради и у години 1880 овај лист држати, да нам за времена пошлу претплату, да им не би, због касно стигле претплате, који лист од нове године изостао.

Цијена је „Гласу Црногорца“:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (и за БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ):

На годину 6 фор. а. в.
На по године 3 „
На три мјесеца 1 „ 50 н.

За све друге земље у Јевропи и Америци:

На годину 20 франка.
На по године 10 „
На три мјесеца 5 „

Претплатници из Аустро-Угарске (и Босне и Херцеговине) нека шаљу своју претплату поштанском упутницом на г. Петра Рамадановића у Котор. Нарочито се умишљају претплатници из Босне и Херцеговине, да нам не шаљу новце непосредно овомо у запечаћеном писму, за које ми морамо овдје плаћати свагда по 40 до 50 новчића, него нека упућују претплату на г. Петра Рамадановића у Котор, и то поштанском упутницом, која је сад и за Босну и Херцеговину уведена.

Претплату из Србије на наш лист примају књижевари Валожића и Пурића у Београду. С тога нека се тамошњи наши претплатници изволе за времена с претплатом обратити на једну од поменутијех књижевара.

Претплатници с другијех страна нека шаљу своју претплату у плаћеном писму на: „Управу“ Гласа Црногорца на Цетиње.

Цетиње, 12. Децембра 1879.

У П Р А В А
ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.

ЦЕТИЊЕ, 14. Децембра.

Сва јевропска журналистика, која поштено мисли и правично суди, шта више и они листови који су свагда до сад показивали најбољу вољу да у свјем питањима нерјешенијем, које се тичу Црне Горе, на ову пошљедњу сву кривцу свале, одали су пуну правду нашој ствари у питању окупације Плава и Гусиња, а кривцу су скоро равномерно подијелили између порте и осталијех великих сила потписница берлинског уговора.

Доста нека се замислити коректније ни лојалније држање по што га је од почетка па до данас влада Њег. Височанства нашег Књаза и Господара заузима у овом питању.

Неоспорно право окупације и анексије стоји, услјед јасног закључка берлинског конгреса, на страни Црне Горе, и то је право имало у живот ступити већ прије годину дана. Нико не би могао с правом и разлогом бранити Црној Гори, да је, без икаквог питања и без најмањег развлачења још прије годину дана учинила то што данас чини, т. ј. да је, ако се већ не може на лијепе, с војском ушла у Плаво и Гусиње и заузела што јој по праву припада. Ва-

истину, ако се већ нема куд без хапчара и пушке, много је лакше и омање трошка могло бити, да се то предузело јесте, па би смо барем сада на миру били са тим дерним питањем, које већ од толико времена кочи сву нашу државну радњу, одвраћа нам велики дио пажње и бриге од толиких унутрашњих спасоносних задатака, а нашем народу задаје доста јада и невоље.

Но наша влада, у свему обзирава, није хтјела ни ово питање рјешавати без обзира на толике околности које постоје у свези тијесној не само с овим питањем, него и иначе у Јевропи. Наша влада није хтјела допустити да падне на њу ни сјенка од сумње, да хоће да пренагли и наглошћу својом можда нове заплете произведе на овом крају пуном горица, нарочито у оно доба, кад се и с друге стране под истијем спољашњијем и унутрашњијем околностима оружаном руком и уз сузбијање доста замашног отпора продирало у утробу турске царевине. Ко би знао и ко би могао данас погодити шта би се све могло изродити на овим вазда вулканским странама у том случају, да влада није остала код оне мјере стрљивости и уздржања, којом се тада толико одликовала?

Држећи се чврсто начела, да јој ваља с миром прихватити оно што је у достојном рату криво заслужила, влада је наша преко својег изасланика у Цариграду радила код порте, да јој се речени крајеви предаду начином, који је при таквијем приликама уобичајен и узаконен по међународном праву и дојакшој пракси. Порта је, као свагда, показивала с ријечима највиши степен готовости, по између својих ријечи и самога дјела умјела је поставити читав бедем од маришетлука, којим је рјешење овога питања ево до данашњег дана развучено.

Па да је само то, могло би се којекако и опростити. Али она је нишла и даље, и играла је дволичну игру, јер док је с једне стране увјеравала владу црногорску о свагдашњој својој готовости и доброј вољи, докле је с друге стране спремавала или бар допуштала да се спрема против Црне Горе отпор, и то не од становника самијех, него од импортиранијех агитатора и фанатика турских, којима није ни из далека стало до тобожње самосталности, независности и цјелокупности народа арбанашког, него до свога бијесног господства, под којим су гулили и дерали јадну рају у Плаву и Гусињу и начинили од ње праву стоку, а сада су у страху да им се то господство не измакне, као што и хоће ако Бог да и мишица црногорска.

Тако се имају разумјети тричави разметања некога Али-бега; тако и сва смјешна халабука тобожње арбанашке лиге, а не онако као што су развијали и раструбили по лажовјерном свијету пријатељи турски и противници црногорски, распострирући некакве самоковане меморандуме јевропским силама о „интегритету народности арбанашке“, о којој јадни чобани гусињски ни у сну не снијевају, и некакве опет самоковане протесте против окупације и анексије црногорске, које су писане подалеко од Плава и Гусиња, можда тамо негде око „лијепог модрога Дунава“, гдје год у канцеларији за зеленим столом. Но ласно ћемо за то! Питање

је ово већ прешло све те фазе и ево примиче се свом крају. Сада већ више не помажу ни маришетлуци цариградски, ни уображена арбанашка лига, ни самоковани протести и меморандуми, који се лијепо читају у ступцима безкајех и пештанских листова.

Још само кратко вријеме раставља нас од онога тренутка, кад ће храбра војска наша преко свијех тијех протеста и меморандума и преко цијеле страшне арбанашке лиге прегазити и пријећи у Плаво и Гусиње — на лијепе, ако се хоће лијепе; силом, ако већ друкарије не иде.

У пошљедњем случају нећ се узму у памет сви тамошњи турско-арнаутски бургијашки, који се не могу сматрати друшћине него као бунтовници најпростије сорте, а за ове народи је само у Бога. Оно што су око Велике примили прије неколико недјеља, дано им је само тек онако као „мезе“ да им се отвори бољи апетит. Главна крвава ужина, ако је буду тражили, не ће им никако изостати, но она их може скупо стати и горко им преејести.

Истом написасмо горње редове, стиже нам у новинама нота, коју је порта о овој ствари управила на кабинет петроградски, а у исто доба то и осталијем силама саопштила.

Нота је ова у многом погледу карактеристична и просиље јасну свјетлост на оне мисли и напоре наше о поступку турском, које у горњем чланку изложисмо; с тога заслужује, да је овдје од ријечи до ријечи саопштинемо.

Ево је:

„По извјештајима главнијех гувернера од Монастира и Косова дошло је измјешу Арбанаса и Црногораца до сукоба, који су Црногорци изазвали. Како је царска влада своју војску из Гусиња повукла, то она не може потврдити да ли су ови извјештаји тачни. У сваком случају овај сукоб нема онолико значења, колико му се у први мах приписивало. Ми смо захвалили царско-руској влади, што је она припознала искреност намера високе порте односно питања о Гусињу. Ва истину, царска влада показала се дошљедна и чврста. По што је она на мјесто Гусиња узалуд нудила Црној Гори да уступи важнију и богатију једну покрајину, то је без оклијевања наставила да ради енергично и дјелотворно. Муктар-паша добио је заповјест да се с 15 батаљона крене, да би том силом потпомогнут могао лакше наговорити Арбанасе да се смире и да избјегну сваки сукоб с Црногорцима, дакле и свако крвопролиће. Кад је Муктар стигао у Калканделен, он је издао прокламацију, у којој становништво призвешко позиваше на покорност. Мушир је у исто доба издао проглас на становнике Плава и Гусиња, као и на оне у Пећи, а ову ће вам прокламацију донијети улак. У тој прокламацији каже се, да је тврда воља царске владе да се строго придржава берлинског уговора. Ту се још ономину становници најстрожије на безусловну покорност и пријети им се да ће у противном случају искустити немале пошљедице. Мушир је у исто вријеме своју војску тако поставио, да би се могла предупредити свака помоћ, која би са стране долазила Гусињанима. Да би попунио своје војничке мјере, наредио је да му из Митровице дође још седам батаљона, од којих је четир против Пећи управно. Тим начином повучена је јака ограда између становника гусињских и призренских. Да би се пак још јасније предочила воља цара, издао је Муктар-паша налог кајмаку и кадији, јединијем властима турским које су још преостале у Гусињу, да се одатле натраг повуку. То су мјере, које је Газиз Муктар-паша у споразумљењу са главним гувернером и војничким командантом косовским при састанку у Призрену закључио да предузме. А те мјере не свједоче ни о спорости ни о слабости. При свем том црногорски је посланик нама доставио саоп-

штење, у којем се изјављује, да његова влада не може дуже чекати и да ће војска Књажевца силом у Гусиње унасти и становнике највећој строгости подрђи. Кад је царска влада свијем својим властима издала налог да се натраг повуку, она је радила потпуно правилно. Што она сад чини и што буде у напредак чинила да би отклонила пролијевање крви, то се мора сматрати као доказ њених лојалних сјерова и њене добре воље. Више од ње захтијевати значило би силити је, да предузима неупутне мјере којима би се са свијем природно положај још већма зашлео. Висока порта чини све могуће и напрегнуте све силе своје, само да ново крвопролиће предупреди. Ако би се пак хтјело изазвати нов сукоб, онда би то порта не само дубоко сажалеваала, него би и имала чисту савјест, да је све и сва употребила да га отклони.“

Тако гласи најновији производ турске дипломатске мајсторије. Ријечи глатке, fine, одабране, као да их је голуб бирао. Логичном реду мисли, претпостављајући да су превисе истините и необориве, не би се могло ништа пребацити. Закључци изведени са свијем по логичким правилима умозакључења.

У свему форма савршена; предмет изведен чисто без замјерке; по свему дјело подобно да зајени очи дипломатији и да је наведе на дријем, а јавно мишљење свјетско, не обавјештено ближе о правом стању ствари, да освоји за себе.

Но кад се мало само подигне маска која је превучена преко цијеле ове ствари, одмах се друшћини обзаци појавили, па нам и ствар саму у друшћинем облику представе.

Одмах у овому ову окружнице хоће лаж да се протурги за истину, те се прича како су Црногорци изазвали Арбанасе, а овомо опште је познато да је било обротно Црногорци добили су строг налог да само стражу чувају на границама и да ни по што не дају повода сукобу. Ко познаје Црногорце, знаће и то шта код њих вредиједи заповијест. У том погледу могле би и војске највише образованијех народа или код Црногораца у школи да се уче дисциплини. Ако су Црногорци, иза одржане побједје, даље од границе и преко својих стража гонили Арбанасе, то се има приписати великој вјештини и брзини пошљедњијех у бјежању. У томе Црногорци нијесу ни најмање криви.

Што се тиче мушировијех толиких прокламација, ми вјерујемо да су оне све изишле и у неколико хиљада егземплара расгурене, по то исто голубо вриједи колико и пијесак кад се баца у море. Прокламације нијесу ни најмање у стању да дирну у живце становника тако звани Арбанасе, али порта зна колику вриједност имају прокламације на западу јевропском, па за то не жали карте ни мастила по их даје штампати у хиљадама егземплара. Да би се Јевропа увјерила о брижљивости стојању њеном око примирења Арбанаса. Испод руке пак, у прокламацијама пештампанијем за које безазљена Јевропа не зна, она умјеје преиздати своје људе за отпор цијелој Јевропи и закључцима свијех јевропских сила.

То је обична дволична игра портица, о којој није вриједно више говорити.

Напријед морамо истакнути своју чисту исповијест, да нијесмо могли вјеровати оним гласовима, који су се већ од дуже времена проносили по ноцима ерских и страних, на име да је патријарх ерски Ивачковић подио оставку, која му је уважена, и да је на његово мјесто као епомоник (коадјутор) наименован владика бачки Анђелић.

Казаћемо мало ниже, из којих разлога нијесмо могли вјеровати тијем гла-

